

ทำไหมต้องไปเยี่ยมบ้าน

ท่ามกลางแสงแดดจ้า ฉันรู้สึกถึงความร้อนระอุกำลังแผดเผาใบหน้าและแขนของฉัน ทำให้ฉันและแพทย์ที่มาด้วยกันต้องรีบเร่งฝีเท้าให้เร็วเท่าที่จะเร็วได้ เพื่อให้พ้นจากแสงแดดนั้นโดยเร็ว ขณะที่เดินไปตามทางเดินแคบๆ ในชุมชนนั้น มีคำถามมากมายผุดขึ้นในใจฉัน ทำไหมต้องมาเยี่ยมบ้าน ร้อนก็ร้อน ลำบากจะตาย จะยุติการเยี่ยมบ้านได้เมื่อไหร่ก็ไม่รู้ และแล้วฉันกับแพทย์ได้มาหยุดที่ประตูรั้วของบ้านลุงสะ ประตูรั้วเป็นสังกะสี สุกๆ มีสนิมเกรอะกรังจะพังมิพังแหล่ หากฉันผลึกแรงๆ คงต้องพังเป็นแน่แท้ ฉันค่อยๆ กดประตูรั้วขึ้นเล็กน้อยพร้อมกับผลักประตูรั้วเบาๆ เปิดแง้มให้มีช่องพอให้ตัวเราและทีมแพทย์เข้าไปภายในบริเวณบ้านได้ พอพ้นประตูรั้วเข้าไปด้านในภาพแรกที่ฉันมองเห็นคือก้อนคอนกรีตน้อยใหญ่วางระเกะระกะเต็มพื้นที่หน้าบ้านจนถึงบันไดบ้าน เราทุกคนค่อยๆ ก้าวเท้าอย่างระมัดระวัง เพียงไม่กี่ก้าวก็ถึงบันไดบ้านที่ทำด้วยไม้เก่าผุพัง มองดูชั้นบันไดมีลักษณะวางเอียงๆ ฉันเอื้อมมือแตะเพียงเบาๆ ที่ราวบันไดมันโยกไปอย่างแรงจนฉันต้องรีบปล่อยมือ ฉันค่อยๆ ทรุดปลายเท้าไปที่ชั้นบันไดด้วยความไม่แน่ใจว่าบันไดจะทรุดไหม ทันใดนั้น ฉันต้องชะงักพร้อมกับดึงเท้ากลับโดยเร็วด้วยความตกใจเมื่อได้ยินเสียงตะโกนมาจากบนตัวบ้านว่า “หมออ่าเพ็ง” ฉันเงยหน้าขึ้นมองไปทางเสียงนั้นแต่ไม่พบเจ้าของเสียงแต่อย่างใด แล้วเสียงเดิมก็ดังมาอีกครั้งว่า “บันไดชั้นที่สองมันหลุด หมอก้าวข้ามเลยนะครับ และจับที่ขอบพื้นบ้าน อย่าจับราวบันไดนะมันพังคุณหมอกงต้องหล่นลงไปแน่ๆ” น้ำเสียงนั้นฟังดูอ่อนโยน ระคนกับ ตื่นเต้นดีใจ จากน้ำเสียงทำให้ฉันรับรู้ได้ว่าคนไข้เค้าคือใจที่เราจะมาเยี่ยม ความรู้สึกชื่นใจผุดขึ้นมาอย่างบอกไม่ถูก อย่างน้อยการมาของเราก็ทำให้เค้ามีความสุขได้

ฉันรองานกว่าแพทย์ที่มาด้วยกันก้าวพ้นบันไดขึ้นไปอยู่บนบ้านเรียบร้อยก่อนที่ฉันจะค่อยๆ ก้าวตามขึ้นไปอย่างระมัดระวัง หยุดหูดลมหายใจเข้าลึกๆ แล้ววางสัมภาระต่างๆ ลงบนพื้นที่ค่อนข้างสะอาดใกล้ๆ กับประตูบ้านที่เปิดค้างไว้ มองเลขผ่านประตูเข้าไปภายในห้องที่ค่อนข้างมืด มีฝุ่นเกาะมุ้งเก่าๆ สีเทาๆ อยู่กลางห้อง กลิ่นอับๆ ของห้องโชยมา ชายมุ้งถูกเปิดออกด้วยมือสองข้าง พลันสังเกตเห็นว่ามีมือข้างหนึ่งมีนิ้วเพียงสามนิ้วสองนิ้วตรงกลางหายไปไหน ฉันเริ่มสงสัยขึ้นเรื่อยๆ ว่าเกิดอะไรขึ้นกับชายผิวดำ ผมหยักสกคนนี่ที่กำลังเงยหน้าขึ้นมาสบตาผู้มาเยือน ผิวหน้ามันเยิ้ม เส้นผมมันติดกัน เขายิ้มน้อยๆ พร้อมกับค่อยๆ ถัดตัวออกมาจากมุ้ง เค้าใช้สองมือยันกับพื้น หัวที่มลงที่พื้น ค่อยๆ ยังส่วนสะโพกขึ้นแล้วจัดระเบียบร่างกายให้อยู่ในท่านั่งเพื่อที่จะถัดตัวได้นั่ง ระยะห่างจากมุ้งกับประตูราวสองเมตร ฉันรออยู่นานจนชายคนนั้นก็พาตัวเองมานั่งที่นอกห้องนั้นได้สำเร็จ เสียงหายใจหอบเหนื่อย ดังและถี่ มีเหงื่อเป็นเม็ดๆ บริเวณชายผม หน้าผาก แก้มและปลายคาง ฉันรอให้ชายผู้นั้นพักให้หายเหนื่อย เค้าใช้ฝ่ามือซับเหงื่อจนแห้ง เสียง

หายใจเริ่มเป็นปกติ “ลุง...เป็นยังไงบ้างคะ” เสียงตอบกลับมาว่า “ดีใจนะที่หมอแวะมา แต่หมอไม่ต้องมาเยี่ยมผมก็ได้ผมไม่หายหรอก” คำพูดนี้ทำให้ฉันนึกย้อนกลับถึงเหตุการณ์เมื่อ 2 เดือนที่ผ่านมา

ขณะที่ฉันครุ่นคิดกับงานใหม่ที่วางอยู่ตรงหน้า สิ่งนั้นคือสมุดประวัติผู้ป่วยเยี่ยมบ้านมากกว่าหนึ่งร้อยเล่ม คำถามมากมายผุดขึ้นมาในสมอง กังวลว่าเราจะทำงานนี้ให้ดีได้อย่างไร จะเริ่มตรงไหนก่อนดี พลันสายตาก็ไปสะดุดเข้ากับสมุดประวัติผู้ป่วยเยี่ยมบ้านเล่มหนึ่ง คุณนา ปกมิมรอยจิต เลอะฉีกขาดหลายแห่ง มีรูปผู้ป่วยเก่าๆ เบลอมากมองหน้าแทบไม่รู้ว่าเป็นหญิงหรือชาย มีเอกสารติดไว้หลายแผ่น ฉันหยิบขึ้นมาพลิกไปมาด้วยความงุนงง ไม่เข้าใจ สับสน กังวลไปหมด หัวใจฉันเริ่มเต้นแรงขึ้นเรื่อยๆ ความอยากรู้อยากเห็นเข้ามาสิงร่างฉันแล้ว ฉันค่อยๆ เปิดอ่านไปที่ละหน้า ทำให้ฉันได้รู้ว่า ผู้ป่วยรายนี้เป็นผู้ป่วยชายไทย พุทธ อายุ 39 ปี อาชีพเดิมทำงานโรงงานแผนกช่าง อาศัยอยู่กับพี่ชายและพี่สะใภ้ ป่วยด้วยโรคก้านสมองฝ่อ ปัจจุบันขาทั้งสองข้างไม่มีแรง ต้องอยู่ติดบ้าน ยังดีที่พอทำกิจวัตรประจำวันบางอย่างได้ด้วยตนเอง อาหารสามมื้อพี่สะใภ้จะเตรียมไว้ให้ทุกวัน ได้รับการเยี่ยมบ้านมานานกว่า 2 ปี ฉันจะช่วยอะไรผู้ป่วยรายนี้ได้บ้าง เยี่ยมบ้านรายนี้เพื่ออะไร จะเริ่มที่ไหนก่อน ความรู้สึกทำทนาย และพลังบางอย่างมันบอกว่าจะไม่ลองไม่รู้ นำประวัติผู้ป่วยไปประชุมกับทีมสหวิชาชีพในทีมเยี่ยมบ้าน ครั้งที่เริ่มงานมีฉันกับอาจารย์แพทย์หนึ่งท่านเท่านั้น เราต่างมองหน้ากันอย่างเข้าใจความรู้สึกซึ่งกันและกันดี อาจารย์แพทย์พูดว่าเราเริ่มกันสองคนก่อนละกันในใจคิดชื่นชมกำลังใจมาเกินร้อย เริ่มที่เราลงมือทำนี้แหละ

เราทั้งคู่เริ่มด้วยการทบทวนประวัติผู้ป่วยรายนี้ เตรียมตัวเราให้พร้อม แล้วเราก็ออกเดินทางด้วยกัน เป้าหมายคือบ้านคนไข้ เราแวะเวียนไปเยี่ยมผู้ป่วยรายนี้สองถึงสามครั้ง จนได้รับความไว้วางใจ ฉันถามผู้ป่วยว่า “ต้องการให้หมอช่วยอะไรอีกบ้าง คาดว่าอนาคตจะทำอย่างไรต่อไป” ชายพิการที่นั่งอยู่ตรงหน้าเงยหน้าขึ้นมามองแพทย์แล้วเลยมายังฉัน น้ำตาไหลเป็นทาง เสียงสะอื้นเริ่มดังขึ้น ฉันจับที่หลังมือเค้าเบาๆ ยื่นกระดาษทิชชูให้ เสียงสะอื้นดังขึ้นอีก ตัวโยนตามเสียง เรานิ่งอยู่นาน โดยไม่รู้ว่าเป็นเวลาเท่าไร เมื่อทุกอย่างสงบลง ชายพิการคนนั้นพูดว่าอยากออกจากบ้านบ้าง อยากทำงานอยากมีรายได้เป็นของตนเอง นั่นทำให้เราได้ตั้งเป้าหมายร่วมกันว่าเราจะทำอะไรต่อการดูแลผู้ป่วยรายนี้ กลับจากเยี่ยมบ้านผู้ป่วยถึงที่ทำงานในเย็นวันนั้นฉันเริ่มประสาน ขอความช่วยเหลือจากชุมชน ขอรับบริจาครถเข็น ได้รับรถสามล้อแบบใช้มือโยกมาหนึ่งคัน ด้วยความดีใจที่จะช่วยให้ผู้ป่วยได้ออกจากบ้านบ้าง ให้นำรถเข็นมามอบให้ผู้ป่วย ประสานช่างจิตอาสา พร้อมกับขอทุนในการปรับปรุงบ้านจากศูนย์ส่งเสริมมิตรภาพบำบัดเพื่อนช่วยเพื่อน ที่ทุกคนรู้จักกันในนามว่า “ป่าแดง” เริ่มต้นดูเหมือนทุกอย่างจะง่าย ราบรื่น ฉันประสานทุกอย่างได้รับความช่วยเหลืออย่างดี เฝ้ารอ รอ และรอให้ช่างมาดูงานปรับปรุงบ้านในงบประมาณอันน้อยนิด เกิดความรู้สึกเริ่ม

เหนื่อย ท้อ หดแรงแจนเวลาผ่านไปแล้วหกเดือนผู้ป่วยก็ยังไม่ได้ออกจากบ้าน รถเข็นที่รับบริจาคมาเริ่มเก่า มีสนิม ผู้ป่วยได้แต่นั่งมองรถเข็นคันนั้นวันแล้ววันเล่า พร้อมกับคำถามด้วยน้ำเสียงเศร้าสร้อยว่าจะต้องรออีกสักกี่วัน กี่เดือน

หลังจากที่ฉันได้ไปเยี่ยมบ้านชายพิการผู้นี้ ฉันคิดว่าฉันต้องทำอะไรสักอย่าง จนในเช้าวันอาทิตย์ฉันและครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้าหลังรับประทานอาหารในมือเช้า ตัวฉัน สามิและลูกชายคนเล็กนั่งพักผ่อนอยู่บริเวณระเบียงบ้าน ฉันถามลูกชายว่า “ลูกยังไปทำดนตรีจิตอาสาให้กับเด็กสถานสงเคราะห์อยู่ไหม” คำตอบที่ชื่นใจว่า “ทำครบทั้งสองอาทิตย์ แม่มีอะไรให้ลูกช่วยไหม” ฉันเลยลองชวนดูเล่นๆว่า วันนี้เราไม่มีอะไรทำ เราไปทำงานจิตอาสากันใหม่ที่บ้านคนไข้ ลูกชายบอกว่า “เอาสิแม่ไปกัน” แล้วเราก็ช่วยกันเตรียมตัว ไปซื้ออุปกรณ์ก่อสร้างเท่าที่รถเก๋งคันเก่าของเราจะสามารถบรรทุกไปได้ ในวันนั้นฉันได้โทรหาเพื่อนที่มีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง ขอความช่วยเหลือพอมีช่างไหม เพื่อนให้ช่างมา 2 คน เราทุกคน ขับรถถึงชุมชนปากด่าน จอดรถไว้ที่ลานจอดรถของชุมชน แล้วช่วยกันยกอุปกรณ์ต่างๆจากรถ ค่อยๆลำเลียงไปที่ละน้อยๆ เดินเข้าไปตามตรอกแคบๆ จนถึงบ้านหลังนั้นที่เป็นจุดหมายปลายทาง ทุกคนทำงานตามที่ตนสามารถช่วยได้ ช่างไม้ซ่อมบันได ช่างปูนทำทางลาดให้ได้ระดับที่รถเข็นจะออกมาได้ เมื่องานเรียบร้อยเราได้กลับบ้านกัน พร้อมกับความรู้สึกที่ทั้งเหนื่อย ทั้งอึดเอนในสิ่งที่ได้ทำสำเร็จ รางวัลที่ได้ในวันนั้นคือรอยยิ้มของชายพิการที่ยิ้มทั้งน้ำตาแห่งความปลาบปลื้ม ฉันบอกกับผู้ป่วยก่อนจากกันในวันนั้นว่า “พรุ่งนี้ก็ได้ออกจากบ้านแล้วนะ และจะแวะมาเยี่ยมมานานๆครั้งนะคะ” ชายพิการยกมือไหว้ขอบคุณคนที่มาให้ความช่วยเหลือ

วันเวลาผ่านไปอาจจะเป็นหกเดือนหรือปีหนึ่งในขณะที่ฉันและทีมเยี่ยมบ้านเดินทางไปเยี่ยมผู้ป่วยในละแวกชุมชนปากด่านอีกครั้งหนึ่ง ระหว่างทางที่แคบมากเราทุกคนต้องเดินเป็นแถวเรียง มีรถมอเตอร์ไซด์วิ่งสวนไปมาตลอดเวลา ฉันเดินปิดท้ายต้องคอยหันมามองข้างหลังเป็นระยะ เสียงกริ่ง กริ่งๆๆๆ ดังถี่ๆ ทุกคนหันหลังกลับมา ภาพที่เห็นคือชายรูปร่างเล็ก ขาสองข้างดูเล็ก วางบนที่นั่ง มือข้างหนึ่งจับที่คันโยก มืออีกข้างจับที่แฮนด์บังคับ มีกระดิ่ง มีถุงน้ำแดงใส่น้ำแข็งแขวนไว้อีกข้าง หน้าตาผิวพรรณดูสะอาดสะอ้าน ยิ้มกว้างๆ แล้วถามว่า “หมอมายเยี่ยมใคร” ทุกคนเดิมกลับมาขึ้นล้อรถสามล้อคันนั้น แล้วมองไปที่ชายคนนั้นด้วยความทึ่ง คำพูดเสียงแจ๊ๆ อย่างมีความสุขว่า “ออกมาทุกวัน ไปคุยกับเพื่อนๆที่ร้านค้าปากซอย”

คนหนึ่งคนพิการจากโรคที่เป็น เราและทีมสหสาขาวิชาชีพได้ช่วยให้เขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ต่อไปฉันคงไม่กล้าว่าคนไข้ที่จะเยี่ยมบ้านมีมากแค่ไหน จะปิด Case ไปด้วยไร ด้วยการดูแลที่มากกว่าคำว่าหน้าที่ มากกว่าคำว่าจิตสำนึกในสิ่งที่ควรทำ แต่เป็นการดูแลคนหนึ่งคนด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์